

Szeminárium a közös halászati politika reformjáról

Az **IDDRI** szervezésében június 25-én került sor a közös halászati politikával (KHP) kapcsolatos szemináriumra, ahol **Stéphan Beaucher** szakújságíró és **Alain Cadec** EP-képviselő fejtette ki a véleményét a készülő új KHP-ről. Mindkét előadó egyetértett abban, hogy a végleges anyag egy többszörös kompromisszum eredményeként jött létre, kifogható maximális mennyiség meghatározása nagyon jelentős lépés a készletek fönnttartható kiaknázása szempontjából, de egyelőre kérdéses, hogy ezzel elérhető-e a kívánt célok, vagy további lépésekre lesz szükség.

Az EU halászflottája a negyedik legnagyobb mennyiséget fogja ki évente a világban, mintegy hatmillió tonnát, és noha a kétezres évek eleje óta folyamatosan csökken a zsákmány, egyelőre nem sikerült megnyugtató megoldást találni a halászat érdekei és a halállományok védelme között – erre tesz kísérletet a hamarosan végleges formát öltő Közös Halászati Politika. Az IDDRI szervezésében és **Julien Rochette** moderálásával erről a kérdéstről **Stéphan Beaucher** újságíró és **Alain Cadec** francia EP-képviselő fejtette ki véleményét annak fényében, hogy az ír elnökség alatt megszületett a KHP-ről a politikai kompromisszum, az elkövetkezendő hónapok végső egyeztetéseit követően pedig a jogszabály 2014. január elsejétől fokozatosan életbe is fog lépni.

A halászati kérdésekre szakosodott **Stéphane Beaucher** szerint az eredeti, 2009-re datálható majd 2011-re végleges formát öltő bizottsági javaslat egy hosszú, háromszoros kompromisszumot követően alakult át mostani formájává, ahol az eredeti célokat nagyon magas elvárásokat követve kellett megfogalmazni annak érdekében, hogy a „végére is maradjon érdemben valami”. Az új KHP által érintett legfontosabb területek közé sorolta a **visszadobott mennyiség** kérdését, ami a statisztikák szerint átlagosan 25%, ám van, ahol ez 60%-ot is elér, ami egyértelműen elfogadhatatlan, ezért a végső cél 0%.

Másik ilyen terület a **maximális kifogható mennyiség**, véleménye szerint Ausztrália ebben a kérdésben lényegesen előrébb jár és arra törekszik, hogy az általa használt készletek növekedni is tudjanak. Európa most végre megtette a legfontosabb lépéseket a jó irányba, de hogy a most elhatározottak elégségesek lesznek-e, azt még nem lehet tudni. A fönnttartható készletgazdálkodás, azaz a halállományok garantált megújulása és az ezt még lehetővé tevő, de maximális halászható mennyiség kompromisszumában nagy előrelépés a többéves halállomány-kezelési program és a TAQ intézménye, ami végre megteremti a tervezhetőség lehetőségét az ágazatban – ez mindeközéig egyáltalán nem volt biztosított.

Megjegyezte, a mostani reform lényegesen megkönnyíti az akvakultúrával kapcsolatos beruházások megindítását, ugyanakkor messze nincs még meg minden föltétel ahhoz, hogy belátható határidőn belül 0% legyen a visszadobott mennyiség aránya. Véleménye szerint olyan kiegészítő elemeket is rendszerbe kellene illeszteni, mint például az egyes zónák átmeneti lezárása a halállomány regenerációja vagy a védendő fajok kifogásának elkerülése érdekében – ez elősegítené annak az elvnek az alkalmazását, ami azt mondja, hogy inkább a fogás pillanatában szelektáljunk, mint később, a fedélzeten.

Az eredeti bizottsági javaslatokban számos olyan pont is volt, ami a tárgyalások során hamar „elhalt”, ilyen volt például az **egyéni átadható/értékesíthető kvóták** „ötlete”, aminek kapcsán megjegyezte, Izland volt az, aki a lehető legmesszebbre ment a halászati kvóták piaca terén, erre épült a befektetések jelentős része, a csőddel viszont minden összeomlott, ami figyelmeztető jel kell, hogy legyen az uniós tagállamok számára.

1. kép Igazi halpiac Marseille-ben, a Vieux Port mólóján (1)

Ami a Földközi-tengeren a **vörös tonhal** állományának védelme érdekében hozott uniós intézkedéseket illeti, szerinte azokat szerencsére időben léptették életbe, az idei tapasztalatok szerint a francia halászok saját kvótájukat egy-két nap alatt ki tudták fogni és nőtt a kifogott egyedek átlagos mérete is. Ez azt igazolja, hogy időben lépve az állományok jól tudnak reagálni, ami

sajnos nem történt meg északon a tőkehal esetében, mivel ott túl későn született döntés a szükséges lépésekről. Meglátása szerint a vörös tonhal esetében a legnagyobb problémát Törökország jelenti, aki nem tartja be az uniós országok által vállalt korlátozásokat és ezzel kompromittálja a többiek erőfeszítéseit – ám ez ellen hivatalosan, diplomáciai szinten senki nem lép föl. Két évvel ezelőtt fordult elő, hogy egy francia hajó török halászhajókat ért illegális tonhalászáton, ám ez utóbbiak védelmére megjelent a török hadiflotta egyik egysége – Párizsból arra utasították a francia hajót, hogy „induljon haza, nincs szükség diplomáciai konfliktusra”.

2. kép Igazi halpiac Marseille-ben, a Vieux Port mólóján (2)

Állandó kérdés a kis halászok és a nagyok párhuzama és az, hogy ki is érdemel valóban támogatást? Szerinte igaz, hogy a nagyokat könnyebb ellenőrizni, azok szabályozottabb körülmények között dolgoznak és alkalmaznak munkavállalókat. Egy jól szervezett, eredményesen működő „kisipari halászat” viszont sokkal kisebb energia-igénnyel és környezet-terheléssel képes ugyanazt az értéket előállítani, mint a távoli vizekre hajózó nagyok, helyi szocio-ökonómiai hatása pedig lényegesen kedvezőbb. Figyelmeztetett viszont arra is, hogy egy rosszul menedzselt, kaotikus kisipari halászat legalább akkora, ha nem nagyobb károkat képes okozni a természetes ökoszisztémában, mint az ipari, mivel egy kifejezetten szűk parti sávban fejt ki a hatását.

Alain Cadec aláhúzta, Franciaország kezdetektől ellenezte az egyéni és értékesíthető halászati kvóták rendszerének bevezetését, mivel attól tartott, hogy ez az ágazat ellenőrizhetetlen liberalizációjához és a halászati kapacitások koncentrációjához vezethetne. Ezzel együtt úgy vélte, ugyan a szlogen az volt, hogy „halászok nélkül nincs hal sem”, valójában ez nem teljesen fedi a valóságot, mivel a lehető legfontosabb nem a halászat szervezeti kereteinek meghatározása, hanem a természeti erőforrások, azaz ebben az esetben a halállományok fennmaradásának biztosítása.

Szerinte probléma, hogy egyelőre a kifogott, vissza nem dobható, ezért a partra vitt, de hagyományos kereskedelmi forgalomba nem hozható halmennyiség kezelésére nincsenek meg az anyagi források, a társadalom egy részét viszont főlháborítja az, ha ezekből a tételekből halliszt, olaj, állati takarmány lesz. Maximálisan támogatja azt a törekvést, ami a halászat pillanatában alkalmazandó szelektivitás fokozását helyezi előtérbe.

Szerinte is elrettentő példa Izland esete, ahol anno 3500 cég élt halászatból, ma 5-6 vállalat kezében koncentrálódik az ágazat – ha az EU engedné a kvóták kereskedelmét, belátható időn belül elnéptelenednének az európai mólók. Megjegyezte, számára érthetetlen módon pont egy görög (*a katonai diktatúra alatt kommunista, ma szocialista*) képviselő állt elő az EP-ben olyan ultraliberális javaslatokkal, amik szerinte egyértelműen az európai halászat végét jelenthetnék.

Alain Cadec álláspontja az, hogy a KHP regionalizációjának szándéka jó, de hamvába holt elképzelés volt, ami elsősorban jogi kérdések miatt bukott el. Megjegyezte, vannak még viták azzal kapcsolatosan, hogy pontosan mit jelent a „kisipari halászat” (*peche artisanale*) fogalma, mert azt csak az alkalmazott hajó méreteinek függvényében nem lehet meghatározni.

Kifejtette, a **harmadik országokkal történt halászati megállapodások** keretében az afrikai országoknak fizetett díjak fölhasználásával kapcsolatosan nagyon komoly aggályaik vannak. A tapasztalatok szerint ugyanis nagyon sok esetben az érintettek nem a helyi, kis halászok föltételeit javítják a pénz egy részével (ahogy eredetileg ezt vállalták), hanem másra fordítják azt, sőt rossz esetben a pénz „kézen-közön eltűnik”. További föladat annak ellenőrzése, betartatása, hogy az afrikai országok ne legyenek partnerek abban, hogy például a kínai cégek – mauritánai vagy más lobogó alá helyezett hajóikkal – hozzájáruljanak az ottani vizek túlhalászatához.

Ami az előregedett **európai haláshajó-flotta restrukturációját** illeti, messzemenően támogatja azokat az intézkedéseket, amik forrásokat biztosítanak ahhoz, hogy az öreg, környezetszennyező és költségesen üzemeltethető hajókat kisebb, környezetbarátabb, olcsóbb fönntartású és főleg kisebb teljesítményű hajókra cseréljék, mert csak így lehet érdemben csökkenteni az uniós flotta kapacitás-fölöslegét.

A halállományok nagyságának alakulásával kapcsolatosan **Cadec** annyit jegyzett meg, hogy nagyon fontos a kutatók eredményeit, adatait rendszeresen összevetni a halászok gyakorlati tapasztalataival, mivel a kettő együtt adhat valós képet az egyes fajok állományának alakulásáról. **Beaucher** hozzátette, még nincsenek komoly, a kutatók és a halászok közötti együttműködések támogató programok, valamint nagyon komoly bizalmi szakadék is tátong egyelőre a két fél között, de biztató jelek vannak.

A **mélytengeri halászat** szabályozásával – esetleges betiltásával - kapcsolatos, jelenleg is folyó munkáról szólva elmondta, még Franciaországban sincs egységes álláspont ezzel kapcsolatosan olyannyira, hogy Delphine Batho környezetvédelmi miniszter ellenzi, míg saját, halászatért felelős államtitkára, Francois Cuvillier támogatja azt. Valószínűleg ebben a kérdésben is egy sokszoros kompromisszum lesz, a tárgyalások érdemben összel vesznek újabb lendületet. A két előadó egyetértett abban, hogy ugyan az ENSz-ben elfogadtak egy olyan határozatot a mélytengeri halászattal kapcsolatosan, hogy az csak akkor folytatható, ha az érintett bizonytani tudja, hogy tevékenysége nem lehetetleníti el a készletek megújulását és nem veszélyezteti a helyi ökoszisztémát (főként a korallokat), ezt ma senki nem tudja hitelt érdemlően igazolni. Szinte kivétel nélkül mindenki az időhúzásra játszik ebben a kérdésben, ez kisebb szervezetek esetében is heteket-hónapokat vehet igénybe, nem beszélve az EU-ról vagy az ENSz-ről, ez utóbbiról megjegyezték, hogy „jó taktikával” akár több évvel vissza lehet vetni egy adott ügy tárgyalását. A helyzetet bonyolítja, hogy ugyan viszonylag jól ismert azon hajók köre, amik kifejezetten mélytengeri halászatra szakosodtak, nagyon sok olyan egyéb hajó van, ami eseti jelleggel vagy „érintőlegesen” mélytengeri fajokat is zsákmányol.

Stéphan Beaucher meggyőződése, hogy a jövőben – 20 éven belül - egy kisebb költségvetési támogatásokat igénylő, ökonómiailag életképesebb halászat lesz Európának. **Alain Cadec** reméli, hogy az egymást követő reformoknak köszönhetően sikerül a halászatot olyan formájában megőrizni, hogy az továbbra is éltetője legyen a helyi gazdaságnak és rajta keresztül biztosítani lehessen a (part)vidék népességmegtartó képességét.

Az előadóról röviden

Stéphan Beaucher korábban újságíróként dolgozott, jelenleg független szakértőként tevékenykedik, szakterülete a halászat. Az **OCEAN 2012** európai NGO-koalíció megbízott szakértője a KHP-val kapcsolatos kérdésekben, de ő volt a Greenpeace France „Océans” nevet viselő kampányának felelőse is. Könyve *Plus un poisson d'ici 30 ans ? Surpêche et désertification des océans* címmel az *Éditions Les Petits Matins* kiadónál jelent meg 2011-ben.

Alain Cadec Saint-Brieuc Nord kantont képviseli a megyei közgyűlésben, egyben EP-képviselő 2009. óta az Európai Néppárt színeiben, a halászati bizottság alelnöke. Côtes-d'Armor megye ivóvíz-szindikátusának (*Syndicat départemental d'alimentation en eau potable des Côtes-d'Armor*) alelnöke, a Saint-Brieuc kistérség és a helyi ivóvíz-bizottság elnöke, valamint ő elnöklí a Saint-Brieuc-öböl zöldalga-bizottságát is.

Julien Rochette jogász, a tengeri és tengerparttal kapcsolatos kérdések szakértője, az IDDRI „Océans et zones côtières” kutatócsoportjának kutatója. Legutóbbi munkái a nyílt tengerek biológiai sokféleségének kormányzásával foglalkoznak, különös tekintettel a Földközi-tengerre és az Indiai-óceán nyugati medencéjére, valamint az off-shore kőolaj- és gázkitermelésre. Közjogi kérdésekből szerezte tudományos fokozatát, a [Comité de français de l'UICN](#) tengeri és tengerparti bizottságának, valamint a környezetvédelmi tárca égisze alatt futó Liteau program tudományos tanácsának tagja. Rendszeres óráadó több francia egyetemen (Nantes, La Rochelle, Paris V).

Az IDDRI (Institut du développement durable et des relations internationales, *a fenntartható fejlődés és a nemzetközi kapcsolatok kutatóintézete*) párizsi székhelyű kutatóintézet, célja többek között a fenntartható fejlődéssel, ezen belül is elsősorban a klímaváltozással és a biológiai sokféleség erőzójával kapcsolatos analízisek készítése, vitafórumok, konferenciák szervezése. Munkája során megkülönböztetett figyelmet fordít a fejlődő országokkal való konzultációra, együttműködésre, valamint arra, hogy az akadémiai, a költségvetési, a civil és a vállalati szféra közötti párbeszéd minél eredményesebb legyen. Az IDDRI igyekszik munkáját transzverzális módon strukturálni, mindezt öt fő témakör köré fölépítve, ezek: kormányzás, klíma, biológiai sokféleség, városi környezet és mezőgazdaság. (www.iddri.org)

A szemináriumról készült video-felvétel az IDDRI honlapján július első napjaitól megtekinthető lesz.

Somogyi Norbert, Párizs